

Groei in 2017 onzekerder dan in omringende landen

INTERNATIONAAL

Het jaar 2016 is net aangebroken of het denken over 2017 is alweer begonnen. Bij het opstellen van de begroting voor 2017 is de groei van het bbp in 2017 een belangrijke factor. Zo leidt een 0,5 procentpunt hogere economische groei doorgaans tot een hoger EMU-saldo van grofweg 0,2 procentpunt.

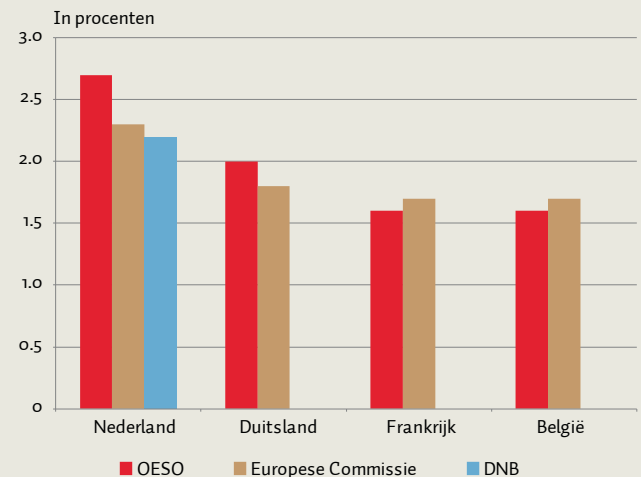
De figuur laat officiële groeiramingen voor 2017 zien, voor Nederland en omringende landen. Verschillen in officiële ramingen zijn een uitdrukking van onzekerheid over de omvang van toekomstige groei. De ramingen voor de economische groei in Nederland variëren van 2,2 procent volgens DNB tot 2,7 procent volgens de OESO. De ramingen voor de Nederlandse economie verschillen momenteel meer dan die voor van nabije landen. Voor Duitsland, Frankrijk en België is sprake van 0,1 procentpunt verschil tussen het groeicijfer voor 2017 bij de Europese Commissie en de OESO.

Tegelijkertijd zijn de instituten het onderling eens dat de economie van Nederland in 2017 harder groeit dan de structurele groei. Ook over het onderliggende economische beeld zijn de instituten het eens: naast de uitvoer dragen volgend jaar de binnenlandse bestedingen bij aan de economische groei.

Voor de budgettaire besluitvorming van het kabinet in het voorjaar is het Centraal Economisch Plan van het CPB leidend. Met de CEP-raming zal het CPB voor het eerst het economisch beeld voor 2017 ramen. Met deze cijfers zal het kabinet de begroting voor 2017 opstellen.

■ **NIELS VERMEER** (MINISTERIE VAN FINANCIËN)

Raming economische groeicijfers Nederland, Duitsland, Frankrijk en België voor 2017 van OESO, Europese Commissie en DNB

Bron: OESO Economic Outlook 2015(2); Winterraming Europese Commissie 2016; DNB Decemberraming 2015

Wensen en werkelijkheid aangaande intermediairs

FINANCIËLE MARKTEN

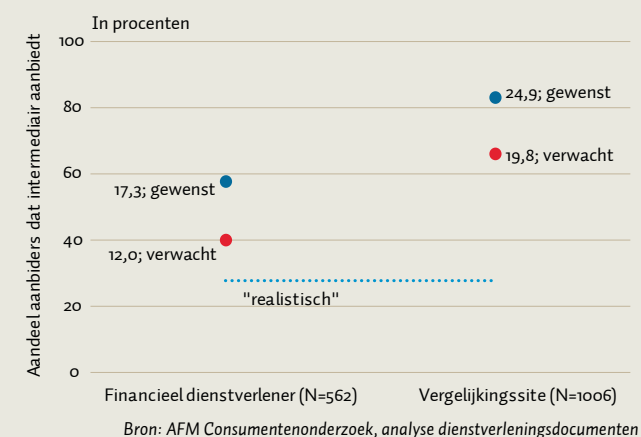
De AFM heeft onder de Nederlandse bevolking wensen en verwachtingen gepeild over financiële intermediairs. In een gestileerd voorbeeld dienden respondenten aan te geven hoeveel verzekeraars ze denken dat een intermediair aanbiedt van in totaal 30 verzekeraars. De figuur laat zien dat ze gemiddeld denken dat een intermediair 12 van de in totaal 30 verzekeraars meeneemt in een vergelijking, terwijl het gewenste aantal 17 is. Ze denken dat een vergelijkingssite 20 van de 30 verzekeraars meeweegt, maar om te spreken van een betrouwbare online vergelijking vinden consumenten dat er minimaal 25 verzekeraars moeten worden vergeleken. Bijna de helft zegt dat een website alle verzekeraars moet meenemen, volgens 1 op de 6 doen vergelijkingssites dat nu al. De lat voor hoe breed een vergelijking moet zijn, ligt voor vergelijkingssites hoger dan voor meer traditionele adviseurs. Online wenst men meer dan 80 procent (25 van de 30) aanbieders te zien, terwijl offline 57 procent (17 van de 30) gewenst is. Het verschil tussen wat men aan aantal meegewogen partijen inschat en wat men wenst, is wel gelijk voor online en offline.

Gemiddeld voert een financieel dienstverlener 13 producten in de categorie hypotheek, blijkt uit een analyse van 6000 dienstverleningsdocumenten voor een hypotheekvraag. Voor het bepalen van de breedte van het advies rekent het dienstverleningsdocument dat klanten ter beschikking staat bijvoorbeeld met in totaal 47 lineaire hypotheek. Dat leidt zoals te zien is in de figuur tot een dekking van 28 procent (13 van 47). Voor de grotere vergelijkingssites geldt dat ze voor zorgverzekeringen wel bijna volledige dekking van het aantal verzekeraars bieden.

De wensen van consumenten en markt kunnen beter op elkaar aanslui-

ten door beter de verwachtingen te managen of door uitbreiding van het assortiment. Dat laatste lijkt in de praktijk vaak lastig omdat aanbieders vaak geen aanstellingsovereenkomst willen sluiten bij een te laag productieaanbod van een intermediair. Een andere mogelijkheid voor verdere optimalisatie van de markt is dat consumenten hun wensen bijstellen wanneer bijvoorbeeld een minder uitgebreide vergelijking goedkoper blijkt te zijn. ■ **WILTE ZIJLSTRA** (AFM)

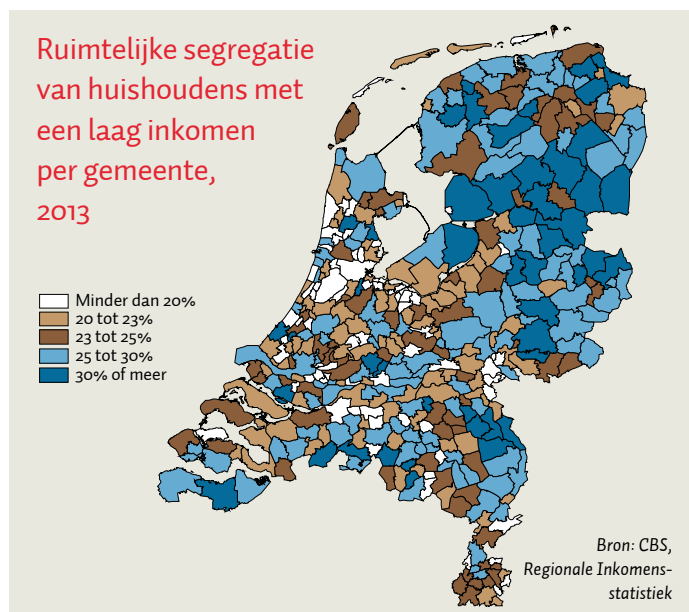
Verwacht en gewenst aantal aanbieders per intermediair

Segregatie van huishoudens met risico op armoede

SOCIALE ZEKERHEID

Als gevolg van de economische crisis liep het aandeel huishoudens met een inkomen onder de lage-inkomensgrens – waaronder CBS spreekt van een huishouden met kans op armoede – gaandeweg op van 7,4 procent in 2010 naar 10,3 procent in 2013 en 10,4 procent in 2014. Deze huishoudens met risico op armoede wonen

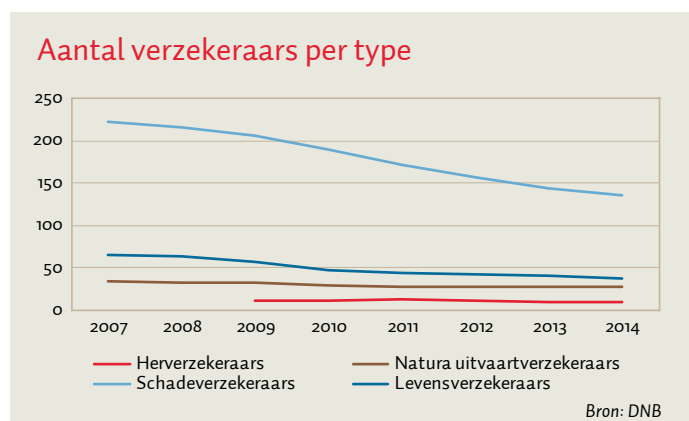

vaak in andere buurten dan de rest van de bevolking. De mate waarin binnen een bepaalde gemeente de spreiding van huishoudens met een laag inkomen en die met een hoger inkomen ongelijkmatig is, beschrijft CBS met de segregatie-index. De waarde van de index geeft aan welk percentage van de huishoudens met een laag inkomen binnen de desbetreffende gemeente moet verhuizen, om in alle buurten een gelijk aandeel met een laag inkomen te verkrijgen. De figuur laat zien dat de segregatie-index voor alle gemeenten in 2013 varieerde van 9 procent tot 38 procent. Gemiddeld over alle gemeenten zou 24 procent van de huishoudens met een laag inkomen moeten verhuizen teneinde de segregatie binnen de afzonderlijke gemeenten volledig op te heffen. Huishoudens met een laag inkomen wonen in sterkere mate afgezonderd van de overige huishoudens in gemeenten in het noordoosten van Nederland. Maar ook in alle andere delen van het land komen verspreid gemeenten voor met een hoge mate van segregatie. Van de vier grote steden was de segregatie duidelijk het laagst in Amsterdam: slechts zo'n 18 procent zou binnen deze stad moeten verhuizen, om in alle buurten een gelijk aandeel met een laag inkomen te verkrijgen. In Den Haag (30 procent), Rotterdam (28 procent) en Utrecht (25 procent) wonen lage en hogere inkomens minder evenwichtig gespreid. De stijging van het armoederisico tussen 2010 en 2013 ging samen met een uiteenlopend segregatieverloop. Bij de gemeenten met minder dan 50.000 inwoners is de segregatie gemiddeld genomen gedaald, terwijl deze in de grotere gemeenten tussen 2010 en 2013 juist is toegenomen. In de vier grote steden is in Amsterdam tussen 2010 en 2013 de segregatie het minst gestegen, in Den Haag het meest. ■ **KOOS ARTS EN FERDY OTTEN** (CBS)

De concentratie van de verzekeringsmarkt

MARKTORDENING

De afgelopen jaren is de verzekeringsmarkt aanzienlijk geconsolideerd. Het aantal verzekeraars met een vergunning van DNB is tussen 2007 en 2014 met ruim 40 procent gedaald. Op de markten voor levensverzekeringen en schadeverzekeringen (inclusief zorgverzekeringen) is het aantal aanbieders relatief het meeste gedaald (figuur). Een afname van het aantal spelers kan gepaard gaan met een toename van marktconcentratie. Een manier om marktconcentratie te meten is de concentratieratio: het gecombineerde marktaandeel van de *n* grootste bedrijven in een markt. Op de markt voor levensverzekeringen bedroeg het gezamenlijke marktaandeel op basis van bruto premie-inkomsten van de vijf grootste aanbieder

ders in 2007 op vennootschappelijk niveau 53,2 procent. In 2014 is deze C5-ratio opgelopen tot 75,8 procent. Dat betekent dat driekwart van de levensverzekeringen wordt verstrekt door de vijf grootste levensverzekeraars. Het marktaandeel van AEGON Levensverzekeringen N.V., de grootste aanbieder van levensverzekeringen, is toegenomen van 10,7 procent in 2007 tot 22,2 procent in 2014.

De C5-ratio van schade- en zorgverzekeraars is 43,8 procent en de drie grootste spelers CZ, VGZ en Zilveren Kruis Achmea hebben op vennootschappelijk niveau ieder een marktaandeel van meer dan 10 procent. Bij natura-uitvaartverzekeraars bedraagt de C5-ratio 88,9 procent. De grootste aanbieder Yarden Uitvaartverzekeringen heeft een marktaandeel van 56,4 procent.

Marktconcentratie kan leiden tot een afname van concurrentie. Een hoger marktaandeel leidt niet noodzakelijkerwijs tot een economische machtspositie, maar de kans daarop neemt wel toe. Volgens de Europese Commissie is een machtspositie al mogelijk bij marktaandelen vanaf 20 procent, zoals bijvoorbeeld bij Yarden Uitvaartverzekeringen het geval is.

Per 1 januari 2016 is Solvency II van kracht. Dit nieuwe toezichttraamwerk stelt aanvullende eisen aan onder andere het eigen vermogen en de interne bedrijfsvoering van verzekeraars. Het is aannemelijk dat de consolidatie op de verzekeringsmarkt de komende jaren doorzet. ■ **CINDY BIESENBEK** (SEO ECONOMISCH ONDERZOEK)